
PART TERCERA.
CRÍTICA LITERÀRIA

OBJECTIUS I CONDICIONS DELS TREBALLS D'ANÀLISI LITERÀRIA

Taula de Filologia Valenciana

Cada treball d'investigació depén bàsicament de l'autor. La raó és que, tant en l'anàlisi d'obres literàries com en les altres ciències humanes, l'estructura de cada treball depén de la mateixa investigació. No hi ha un esquema universal. Només és universal la metodologia de la ciència, que inclou les condicions que ha de satisfer cada treball (tindre un objecte d'estudi, amb alguna incògnita com a regla general, fer l'estat de la qüestió –si hi han treballs previs sobre el tema–, desplegar la investigació i extraure conclusions). Dins d'eixe marc (que cal respectar), Taula de Filologia Valenciana pensa que és factible indicar uns quants objectius i unes certes condicions que cada anàlisi literària hauria d'intentar satisfer.

Començarem preguntant-nos per qui motiu *Aula de Lletres Valencianes* convé que s'interesse pels estudis literaris i que en promoga (com ara sobre una novel·la, o sobre una antologia poètica, o sobre el conjunt de l'obra d'un autor). La resposta està en el fet que una bona creació literària sempre s'interessa per valors humans. Potser no seria exagerat dir que el gran tema de la literatura és de quina manera l'autor afronta la vida humana.

Per una altra banda, tot escriptor reflexiona necessàriament sobre el mitjà que usa: una llengua concreta. Això fa que els literats poden ser útils en la confecció i difusió del model lingüístic que els valencians necessitem: un model que, a més de digne, siga identificador com a valencians, assimilable i practicable en la comunicació pública.

La primera finalitat d'un treball hauria de ser mostrar qualitats positives de l'obra estudiada. Eixa operació convé fer-la procurant que als lectors els entre curiositat per conèixer directament l'obra. En definitiva, una bona anàlisi literària deu incitar a llegir l'obra estudiada. Podríem dir que convé sumar l'objectivitat en l'anàlisi, la divulgació dels valors humans de l'obra i la inducció a llegir-la. Eixes tres característiques haurien de permetre que els professors de valencià puguen usar el treball per a fer llegir l'obra als alumnes i analitzar-la en classe. Resumim-ho:

1. Causes dels estudis literaris (*a*). Finalitats fonamentals de cada treball (*b*)
 - a. Per què convé estudiar obres literàries. Temes centrals:
 - i. En la base de tota bona creació literària, hi han valors humans (com encarar-se a la vida).
 - ii. Els escriptors poden ser útils per a crear un model lingüístic valencià digne, identificador, assimilable i practicable en la comunicació pública.
 - b. Primera obligació de l'autor: deduir qualitats positives de l'obra estudiada. Finalitats:
 - i. Incitar a llegir-la.
 - ii. Mitjà útil per als professors de valencià.

Els valors humans poden ser personals i comunitaris. En el camp de la persona, el primer factor són els sentiments que hem de desplegar (o que hem de superar) per a viure d'una manera satisfactòria. Enfront de la ciència i de l'assaig (que avancen recorrent a l'argumentació), la literatura té els sentiments hu-

mans com a centre. Al costat de sentiments tan importants com són l'alegria, el dolor i la satisfacció, les persones tenim els principis ètics, que són universals. Són una guia per a potenciar els sentiments positius i una ajuda per a intentar canviar els negatius. Ressaltem-ho:

2. Creació literària: valors humans personals
 - a. Literatura: té com a cor els sentiments humans, sobretot els que permeten viure satisfactòriament i els que impedeixen eixe sentiment.
 - i. Ciència i assaig: es fonamenten en l'argumentació.
 - b. Al costat dels sentiments (alegria, dolor, satisfacció), estan els principis ètics, que són universals. Finalitat:
 - i. Potenciar els sentiments positius i ajudar a canviar els negatius.

Convé afegir de pressa que no hi ha persona sense societat. Les persones i els pobles són una dualitat que deu estar *ben compenetrada i ben equilibrada*, i això en els dos valors que té la paraula valenciana *ben*: les persones i els pobles deuen estar compenetrades i equilibrades *d'una manera adequada* (valor objectiu de *ben*: *estar un edifici ben fet*); i deuen estar *molt compenetrades i molt equilibrades* (valor subjectiu expressiu de *ben*: *ser algú ben alt*).

A més de la visió humana general (que és universal), cal considerar factors locals. Com ara, és molt positiu que un obra es marque l'objectiu d'augmentar la cohesió de la societat valenciana (de tota o d'un sector); o és digne d'aplaudiment que una creació literària mire d'incrementar la solidaritat entre els valencians (o entre una part dels valencians). En síntesi:

3. Creació literària: valors comunitaris (no hi ha persona sense societat)
 - a. Persones i pobles: dualitat *ben compenetrada i equilibrada*.
 - i. Valors de *ben*: d'una manera adequada (objectiu) i d'una manera intensa (expressiu).

- b. Factors locals. Dos exemples:
 - i. Augmentar la cohesió de la societat valenciana (o d'un sector).
 - ii. Incrementar la solidaritat entre els valencians (o entre una part).

La creació literària no ix del no-res. L'escriptor busca treballar algun sentiment. Però, per a aconseguir-ho, necessita mitjans, que podem qualificar com a *narratius*. Des d'eixa perspectiva, convé mirar quins instruments ha usat el literat per a acostar-se als objectius humans que hem descrit (2-3).

Des del punt de vista lingüístic, hem d'estudiar si els mitjans que l'escriptor ha desplegat van a parar al resultat descrit (un model digne, identificador com a valencians i assimilable i practicable en la comunicació pública, 1a.ii). U dels factors que convé considerar és la integració del valencià viu en l'elaboració lingüística de l'autor. Eixa conveniència deriva de la solidaritat, de la mateixa manera que la desconsideració de la llengua viva sol anar unida a actituds elitistes (que són objectivament dominants).

Finalment, l'autor pot incloure una part pedagògica: reflexions i treballs per a que els alumnes deduïxquen i intenten assimilar les aportacions de l'obra estudiada (les humanes, les narratives i les lingüístiques). Independentment que la part pedagògica estiga o no estiga, els treballs d'anàlisi literària deuen ser assequibles i útils per als docents de valencià. En definitiva, deuen ser divulgatius i atractius. A més de ser objectius, haurien de procurar que als lectors els entrara curiositat i desig de llegir l'obra l'estudiada (o alguna obra de l'autor estudiat):

- 4. Més factors de l'anàlisi literària
 - a. Perspectiva narrativa:
 - i. Mitjans per a assolir els objectius humans (2-3).
 - b. Perspectiva lingüística: model amb les propietats dites (1a.ii).
 - i. Integració del valencià viu.
 - ii. Eixa conveniència deriva de la solidaritat.

- iii. Desconsideració: sovint, vinculada a actituds elitistes (que són objectivament dominants).
- c. Perspectiva pedagògica:
 - i. Propostes per a deduir i assimilar les aportacions de l'obra estudiada.
- d. Perspectiva divulgativa:
 - i. Incitar els lectors a llegir l'obra l'estudiada (o alguna obra de l'autor estudiat).

Convé evitar els factors ideològics externs al treball, ja que això no ajuda a comprendre l'obra estudiada i fa desconfiar als lectors que no tenen la ideologia exposada. L'objectiu és fer un treball objectiu que atraga l'atenció del lector, siga quina siga la ideologia de l'autor i la del lector. No cal dir que eixa condició és especialment necessària en la societat valenciana a causa de la fractura social sobre com interpretar la naturalesa del valencià. Naturalment, els factors ideològics interns a l'obra estudiada són una part constitutiva i, per tant, pertanyen a l'objecte d'estudi de l'anàlisi. Justament per això, l'autor d'un estudi literari pot necessitar referir-se a factors ideològics. En eixe procés, hem de tindre en compte que l'estudi de la literatura forma part de l'assaig i de la ciència, de manera que l'autor del treball haurà d'introduir els factors ideològics que necessita recorrent a la informació i a l'argumentació i, correlativament, evitant les afirmacions dogmàtiques. Ordenem-ho:

- 5. Investigació i ideologia
 - a. Bona literatura: inseparable dels valors i els sentiments humans.
 - i. També l'anàlisi literària.
 - b. Estudis de la literatura: formen part de l'assaig i de la ciència.
 - i. Han d'introduir els factors ideològics que necessiten informant i argumentant.

- c. Convé evitar els factors ideològics externs al treball.
 - i. No ajuden a comprendre l'obra estudiada.
 - ii. Fan desconfiar a qui no té la ideologia exposada.
 - iii. Condió necessària a causa de la fractura social sobre com interpretar la naturalesa del valencià.
- d. Objectiu: fer un treball objectiu que atraga l'atenció del lector, siga quina siga la ideologia de l'autor i la del lector.

A fi de conèixer la revista en què es publicarà el treball (*Aula de Lletres Valencianes*), és recomanable que l'autor d'una anàlisi literària consulte el document fundacional de Taula de Filologia Valenciana, que marca els objectius de la revista («El valencià modern. Antecedents, formació, assoliments, propostes de millora i aplicacions socials», *Aula de Lletres Valencianes* 1, p. 25-82, 2011). El document també es troba en la pàgina web taulafilologiavalenciana.wordpress.com (pestanya «revista»).

